

CONSTANȚA

APARE DUMINICA

Anul III. Nr. 113.

Constanța, Duminică 2 Aprilie 1895.

20 bani numărul

Constanța, 1 Aprilie 1895.

Cestiunea viilor din Constanța

Intr'unul din numerile trecute ale ziarului am promis a ne ocupa de viile sădite de particulari pe moșia Comunei. Afacerea fiind importantă în felul ei, iată ce împrejurări o înconjoară și stadiul în care a ajuns această cestiune.

Încă din primii ai ani ocupațiunei române, în timpul fostului întâiu primar, repositul Alexandride, mai mulți locuitori din oraș, străini și pământeni, cu sau fără autorizația verbală a acestuia, — de autorizație în scris nici vorbă nu e — au început a sădi vii pe paraginele și locurile libere ale comunei, situate împrejurul viilor vechi din reionul orașului, mai cu seamă pe prelungirea malului Mării în spre Mangalia, pe panta acestui mal și pe platoul dintre comă și șioseaua Mangaliei.

Primit veniți aci au continuat a usurpa terenul comunei în lung și lat fără a fi supărați de cine-va până acum doi ani, când, cestiunea venind înaintea consiliului comunal, primarul actual i-a oprit, dând serviciului tehnic însărcinarea a ridica în plan toate terenurile ocupate și somând pe deținători la o înțelegere cu comuna.

Afacerea venind din nou înaintea Consiliului comunal, acesta, având în vedere toate circumstanțele de fapt, a conchis a se face un aranjament, ale cărui condițiuni, primindu-le cultivatorii, să li se vînda acele locuri, autorizând pe d-lu Primar a începe tratativele în acest sens.

Au fost numite comisiunei ad-hoc, compuse din proprietari și consilieri comunali, între care și în cele din urmă, a fost in-

stituită o comisiune specială de către Tribunalul local, care a făcut esportisa viilor, estimând cu 600 lei hectarul viei cea mai bine situată.

Supus aprobării, d-lu Ministru de Interne n'a aprobat nici acest aranjament, destul de anevoios de altmintrenea, pe motivele că legea nu admite înstrăinare de bunuri fără licitație și pentru că prețul estimățiunei ar fi prea mic în raport cu valoarea viilor în localitate, care, după două rapoarte ale prefecturii locale, ar fi între 4000—5000 lei de hectar.

Ordinul d-lui Ministru este categoric în această privință; nu suferă nici o nedumerire.

D-lu Ministru dispune a se scote viile în licitație, la care să fie chemați și cultivatorii săditori ai viilor.

În consiliul comunal dela 12 Februarie s'a pus cestiunea pe tapet și s'a hotărit scoterea viilor în licitație.

Singura obiecțiune ce s'a putut face de către un domn consilier, de a se lasa cestiunea în suspensiune — obligându-se cultivatorii a plăti o arenda anuală — până când se va vedea ce face onor: Minister al Domeniilor cu viile sădite pe terenele Statului în aceleși condițiuni, n'a putut fi luată în considerațiune, față cu ordinul ministerial.

S'a hotărit dar deposedarea și scoterea viilor în licitație, aproximativ vre-o 15 hectare, însărcinându-se d-lu Primar a forma condițiile de vîndare.

Aceste condiții au fost votate după cum le-am arătat în numărul 110 al ziarului nostru.

Cea mai esențială din condiții este că: primăria nu vinde de cât *nuda proprietate*, terenul gol, cum s'ar dice, rămânând ca pentru vițele și arborii după densul, cumperatorul să se înțeleagă cu cultivatorul.

Prin această comună voiesce a

ispăși păcatul de a fi tăcut cincisprezece ani, timp în care uzurpatorii n'au fost supărați nici prin o somație măcar.

Aci stă cestiunea până acum.

Vom vedea ce va zice Ministerul.

Transilvănenii și Cetățenia

IN DOBROGEA

III

Acum că cestiunea românilor stabilită în Dobrogea s'a strămutat pe arena publicității ziarelor din Capitală, devenind o cestiune de ordine publică de care guvernul va fi silit a ținea seama, să ne încercăm a-i da o soluțiune, făcându-ne datoria până în sfârșit.

Mulțumind în data confrăților dela *Adevărul și Lumea Nouă* pentru caldura apărare ce face acestor oropsiți de sorțe, ne adresăm tot acestor viguroși și independenți confrăți — pe cei ai ziarelor partidelor de guvernament nu-i putem *supera cu asemenea bagatele* — să ne dea atențiune la soluția ce propunem, dezvoltându-o și susținându-o, fiind admisibilă, cu competența și autoritatea lor netăgăduita.

Soluțiunea ce propunem e bazată pe un precedent petrecut în Basarabia acum 35 de ani.

Anume: când s'a cedat României Basarabia, la anul 1856, tot așa ca și în Dobrogea nu se făcuse pe semne o statistică în regulă; unii locuitori continuau a nu avea o situațiune politică deslușită.

Spre a se curma neînțelegerile ce această stare de lucruri provoca din când în când, la 1862 Noembrie 22, șeșase ani după incorporarea Basarabiei la România, s'a dresat de prefectul

judelui Ismail și agentul Imperial al Rusiei următorul act ce se procura amicului nostru, d. avocat Al. Malbeci—Petrescu :

„PROCES-VERBAL

„Sub-semnatul Prefect Distr : Ismail și Agentul Imperial al Rusiei, întrunindu-ne astăzi pentru constatarea titlurilor după care persoanele însemnate, pe contra pagina reclamă, a se considera de *Supusi rossionesci*, și,

„Având în vedere modul cu care, se cere a se face această operație, după înțelegerea urmata între D. Ministru respectiv și D. Consul General; numai puțin și, spre a se înlătura ori-ce îndoeli asupra lucrărilor în cestiune.

„Sub-semnatul Agent asigura pe Guvernul român, că, afară de menționatele persoane, arătate pe contra pagina, numai sunt altele cu asemenea pretenții, (de a fi supuși ruși) în ocest oraș Ismail și Cahul, și ori câți s'ar ivi în urma acestei constatări, se nu se recunoscă de cât, de adevărați pământeni cu deosebire numai, de acei ce vor veni provisoriu din Rusia cu pașaporte în regula, și nu vor fi trecuți în statistică.—Despre care s'au încheiat acest Proses-Verbal.

Prefect Colonel Steriadi,
Agent Romanenco

1862, Noembrie 22.

LISTĂ

„De persoanele remase supuși în Basarabia, cedată Moldovei la anul 1856.“

In această listă sunt trecuți 119 locuitori din județ, toți alegători, între cari foști deputați, primari, senatori în timpul guvernului român, cari redeveneau *supuși ruși*.

Ast-fel fiind fost petrecute lucrurile în Basarabia, nu s'ar putea adopta acest procedeu și cu românii stabiliți în Dobrogea? și chiar cu supușii de altă naționalitate, ce mai sunt încă în orașele Dobrogei?

Noi credem că da; consulul austro-ungar și-ar număra și în-

scrie supușii de prin toate orașele și satele, și cestiunea ce se agita de 17 ani s'ar limpezi odată pentru tot-d'a-una, spre liniștea tuturor.

Alta soluție posibila nu vedem.

PETRE GRIGORESCU.

UN MEMORIU

pentru D-nu Ministru al Domeniilor

In numărul viitor vom începe a publica un *memoriu* prin care să arată importanța creșterii raționale a păsărilor și necesitatea, pentru Dobrogea, a se înființa o pepeniță de arbori fructiferi.

Spre acest scop d. Carol Frederich, un fermier și sculptor distins, propr. stabilit în Constanța, cere d-lui Ministru al Domeniilor a i se închiria locul Statului de lângă Cismaea, cătunul Anadolkiol, pe un period de 15—20 ani, obligându-se a face cu spesele sale instalațiunile necesari, fără nici un sacrificiu din partea Statului său comunei.

Acest memoriu a fost adresat d. Prefect, d-lui Primar de Constanța, și în fine d-lui Președinte al Camerii de Comerț, spre intervenire către d-l Ministru al Domeniilor.

Până acum înțenea nu s'a ocupat de această cestiune și nici nu credem că se va ocupa.

D-lu Ministru cunoșce marea necesitate de plantații în Dobrogea căci cheltuște sute de mil de lei cu ele. D-l Ministru trebuie să mai știe: că Statul nu pôte vinde un arbust măcar, neprisosindu-i nimic din pepenierile sale; că primăria de Constanța cumpără arbustii de ornament cu câte 3 lei din București, că Eforia Spitalelor aduce salcâmi necesari spitalului dela Techir ghiol din țară; că comunele na'ă încă nici un arbust pe locurile lor de împădurire, vreo 15 mil de hectare numai în județul Constanța; în fine că particularii aduc pueții din București, Galați Iași etc. cari, fiind din altă climă și loc, nu se prind. ceea ce, pe lângă pagubi însemnate, au adus cu sine decepțiuni și descuragieri mortifere.

Astfel fiind împrejurările, și așa sunt de ce nu înlesnesc d-l Ministru formarea unei pepeniere private de arbori de tot felul, care să fie la îndemâna tuturor locuitorilor? Ce, câte-va hectare de pământ ordinar, de care statul a vândut unora cu miile e un cap de țară?

Vecinii noștri bulgari cheltuiesc sute de mil de lei pentru nobilitarea păsărilor domestice în cele 3 stațiuni ce au înființat la Rasgrad și alte două localități, și la noi se preocupă până și cele mai infime dar nobile interveniri.

Statul se încasat și încassează milioane din vânzarea terenurilor în Dobrogea, și Ministrul nu face absolut nimic pentru ajutorarea culturii acestor terenuri, de 17 ani de zile. Se face păduri pentru a se reexploata pe seama Statului, și de cele comunale, la care legea îl obligă a da sămînță ori pueți, nici vorbă.

Ca la noi la nimeni.

S'a stabilit aci atata lume ce nu pôte face decât numai plugărie. Când se întemplă o săcetă, ca anul trecut, țeranul mōre de fōme, căci n'are absolut nici un alt mijloc prin care să-și agonisească hrana.

Statul cheltuște milioane pentru fel de fel de lucrări, nu tōte absolut necesare, și când e vorba de o trebuință generală a țeranilor, nu se dă nici o atențiune, chiar când nu se cere Statului absolut nici un sacrificiu.

Tōtă lumea politică se plānge de lipsa inițiativei private, și când ocazia se prezintă, propunerea dōrme în saltarele atot-puternicilor zilei. funcționarij ministerielor.

Pentru D-zeu, să începem a fi practici, să facem și pentru economia rurală ceva.

Din Minunățiile Dobrogei

Fanatismul mahometan unit cu relele tratamente ale barbarei noastre administrații, au obligat pe o mare parte din turcii din Dobrogea, să emigreze.

Pustiitățile acestei dezolate provincii au crescut și în tōte părțile nu dedea de cât de sate în ruină și de cimpii părăsite, pe cari o miună de speculanți le cumpăraseră pe prețuri absolut ridicole.

Cu vremea, populația turcească a început să fie înlocuită cu coloniști veniți din Transilvania și din Banat, oameni foarte slăbuți și foarte muncitori.

Acești coloniști se ridică la peste opt mil de locuitori.

Mulți au venit din vreme, unit chiar de acum 17 ani, au renunțat la protecția ungurească, s'au servit numai de pașaportele românești, au plătit regulat birurile la noi și și-au

dat copil la oaste în regimentele Dobrogene.

Conform legilor ungurești, cari spun că un cetățean ungar și pierde drepturile la cetățenie dacă timp de zece ani nu-și plătește birul în țara lui și nu se bucură de protecția ungurească, marea majoritate a acestor 1700 de capi de familie, de care am vorbit mai sus, au încetat de drept de a mai fi supuși ungarilor.

Ar rezulta de aici ca guvernul nostru să le recunoască cetățenia română și să le permită de a se înscrie în listele electorale comunale din Dobrogea.

Ași! Dar că guvernul numai grija asta i-a rămas! Coloniștii transilvăneni și bănățeni nu sînt cetățeni români cât nu-s nici locuitorii din Tasmania;—iar aceora, cari au cerut să se înscrie în listele electorale în Constanța, tribuna local le-a răspuns că pot să meargă să se plimbe..., la curtea de Casație din București.

Și iată o populație de peste 8000 de oameni, cari trăiesc pe lume, fără să aparțină vre-unui legi. Ungarii i-au desmoștenit de dreptul de cetățenie, românii nu vor să-i primească în sinul lor, de și i-au chemat să vie în Dobrogea, în cât bietii oameni stau suspendați în aer și n'au nici un fel de naționalitate.

Dacă nici curtea de Casație nu le recunoște calitatea de români, avem un singur sfat de dat acestor oameni unici în felul lor, în veacul nostru.

Să ceară guvernului să le cedeze insula șerpilor din Marea Neagră, și să meargă și ei acolo ca să fundeze al 20-lea stat independent din Europa.

I. Teodorescu.

(Lumea Nouă).

Povestire științifică

Transformarea apei de mare în apă potabilă

Transformarea apei de mare în apă dulce potabilă face disperarea navigatorilor. Ei sunt siliți să o destileze prin intervenția căldurii și rezultatul este o apă, grea fără gust, ce trebuie aerată mult, înainte de a se servi, spre a nu fi indigestă.

Ideia de a distila apa printr-o simplă filtrație a condus pe mulți inventatori la cea din urmă mizerie. Cel din urmă, d. Pfister, inginer austriac, pare a fi mai fericit ca predecesorii săi, cel puțin în principiu.

Ca filtru, el se servește de o simplă bucată de lemn, și după *la Revue universelle*, el obține rezultate surprinzătoare.

Natura a constituit astfel lemnul, în cât aspiră lichidul în virtutea capilarității și reține materiile solide din lichid. Ori-ce copac este un adevărat filtru și un aparat puternic de evaporație.

Plecând de la această observație, d. Pfister ia apa de mare, o forțază, prin presiune, a străbate un trunchi de arbore în sensul longitudinal și la cea-laltă extremitate strânge apă dulce, ca și cum ar fi fost distilată.

Dispoziția elementară a unui aparat de filtrare de felul acesta consistă dintr-o pompă de compresie, urmată de un rezervor de presiune, care servește a împinge apa în trunchiul de copac cu o presiune variind între 1,5 și 2,5 atmosfere: la extremitatea opusă se află trunchiul de arbore și micul rezervoriu în care curge apa dulce.

Cu un trunchi de arbore de 4 m. 50 înălțime și un diametru de 12—15 centimetri, apa dulce începe a pica după trei minute de compresie.

În două ore, cu un trunchi de fag, autorul acestei observări a obținut 40 de litri de apă potabilă. Trebuie însă să adăugăm că ultimii litri aveau un gust cam sărat; dar acesta nu micșorează de loc importanța rezultatului obținut.

D. Pfister n'a determinat încă modul cum ar putea curăți filtrul spre a-l face din nou propriu filtrării; această curățire, dacă este realizabilă, va fi consacrarea metodei sale. Deja se pot imagina filtruri cu trunchiuri de arbori de felul acesta, dispuse ca filtrurile cu luminări sistem Pasteur și debitând bastimentelor provizionarea de apă dulce, fără inconvenientele distilării. La fie-ce 2 ore, de exemplu, s'ar schimba trunchiurile murdare spre a fi arse, dacă este vorba de un vapor sau a fi vândute la sosire, dacă corabia e cu pânză.

Autorul mai a avut o ingenioasă idee Descinde filtrul său la 5 sau 10 metri adâncime în mare lângă corabie. Presiunea hidrostatică ar ajunge, în acest caz, să împingă apa de mare în trunchi și a aduna apă dulce într'un mic rezervoriu fixat pe lemn. Acesta din urmă dispoziție este recomandabilă pentru plutele

de scăpare și pentru alte imbarcații, de felul acesta, prevăzute cu mici provizii, și preparate dinainte cu trunchiuri filtranți.

În 5 minute, d. Pfister declară că a strâns la o adâncime în mare de 10 metri, un litru de apă dulce.

Informațiuni

Ziarul *Adevărul* aduce știrea că în luna curentă vor veni în Constanța d-nul Ministrul Domeniilor și Lucrărilor publice, însoțit de mai mulți ingineri și reprezentanți constructori ai unor case străine spre a vedea portul.

Costul lucrărilor s'ar ridica peste 16 milioane de lei.

În urma unei suplicii adresate d-lui Ministru de Interne de mai mulți locuitori, prin care cer îndreptarea malului și refacerea străzii Plevna, d-lul Prefect a făcut o descriere locală, în urma căreia credem că se vor lua măsuri de îndreptarea lucrurilor și în această murdară parte a orașului.

De ani de zile cazarmele din Constanța plantează mereu la compact, și plantații cum ar fi Copacii cari sunt prinși sunt tunși, mutilați în mod oribil.

Administrația militară ar găsi în oraș vre-un om deprins cu asemenea operațiuni, de ce nu'l caută? Dicem acesta fără nici un gând rău.

De mai multe zile au început lucrarea băilor noi ce se construiesc la vii.

Ele vor fi gata la Iunie.

La Primărie va fi în curând licitație pentru darea în antreprisă a furagiului cailor pompierilor și curățirii străzilor. Antreprisa este de vre-o 10,000 lei.

La alegerea Muftiului d-lul Seid Amed Bechir Effendi a obținut, afară de plasa Ostrov, unde nu se știe încă rezultatul, 3829 voturi, contra 2101 date d-lui Șeic Islem Effendi.

Banii botării a se imprumuta săracimii din județ, vre-o 60,000 lei, n'au fost încă distribuiți din cauza multor formalități și condițiuni ce se cer pentru distribuție.—Tot ve-

chiul cântec : forme și formalități treabă când o da D-zeu.

D-nu Titus Dunca este mutat inginer șef al județului Tulcea, iar în locu-i s'a numit d-lu Dimitrie Bănescu, inginer asistent la lucrările noi ale Căilor Ferate.

Sentinela Dobrogei publică procesul-verbal de distribuirea banilor resultați dela serata muzicală dată în folosul săracilor, numind și arătând numele tuturor nenorociților ajutați.—Să ne permită onor : comitet a-l observa că n'a procedat conform Enengheliei, care dice : să nu scie stēnga ce face dreapta.

Anchetă

D-l Inspector financiar Constantinescu cu d-lu Ionescu șeful circumscripției silvice Călărași, au terminat ancheta în privința rămășițelor din domeniile. S'a constatat că ele sunt în sumă de peste 2 1/2 milioane lei, provenind cea mai mare parte din rescumpărarea pământului vândut. Vina pentru atâtea rămășițe o poartă mai numai Ministerul Domeniilor, care a dat de-

bitēle târziu, până și peste 2 și 3 ani, când parte din debitori dispăruseră deja. Chiar în timpul când se făcea ancheta a sosit la Casierie un debit de pământuri parcelate și date în stăpânirea locuitorilor încă dela 1889. Fie-care din cei trecuți pe acea listă datorează Statului mai multe sute de lei, de care habar n'au avut până acum.

Când spuneam mai acum câți-va ani că Ministerul Domeniilor e un labirint, eram persecutați cu cea mai mare neomenie de funcționarii aceluși Minister. — Iată acum că reiese dreptatea ce am avut.

D-lu Prefect Istrati a plecat în concediu de serbători.

Asemenea a plecat d-l General Cantili, care se va înapoia după serbători.

Eri au mai plecat din Constanța d-l delegat al Domeniilor în Comisia de Parcelare și d-nu Colonel Georgescu cu familia.

Eri a sosit în portul nostru bricul Mircea.

Confrații de la Sentinela ne pună mai astă vară cu ochii pe foc pentru cartierul românesc.

Acum că afacerea e la Minister, nu găsește nici un cuvânt de intervenire. Săracă frică!

Tot d-nealor fac articole *miriametrice* în chestiunea coloniștilor ca că susține *posesiunea de stat*. Dar această teorie are altă noimă : presupune o basă ore-care.

Casa de lângă poșta amenință a sdrobi o-dată pe trecători.

Asemenea magaziele d-lui Sotiropulo după strada Elenă, vis-à-vis de Regie. Avis celor în drept.

De ocaziunea Sf. Serbători, trimitem felicitările noastre cele mai căldurose tuturor abonaților noștri.

Eri s'au terminat înscrierile la concursul pentru provisoriat al învățătorilor și institutorilor. Sunt până acum vre o 26 numai din județul Constanța.

În ultimul moment aflăm că poliția locală a pus mâna pe renumitul escroc Arton S'a avisat prin o telegramă poștală reprezentantul frances. Amănunte la ediția a-doua.

LIBRARIA ȘI TIPOGRAFIA

„Universală”

36—Piața Independenței—36

GR. M. GRIGORIU

36—Piața Independenței—36

CONSTANȚA

LIBRARIA

Este asortată cu tot ce se atinge de articole de librărie ; precum :

Papeterie bogat montată cărți școlastice, de științe și diferite romane în limba

ROMANA ȘI FRANCEZA

Articole de pielărie, albume de fotografii și poezii, port-notise etc. etc.

Colecțiune de diferite tablouri, cornise pentru fotografii.

JUCĂRII DE COPII ȘI PAPUȘI.

Parfumerie și săpunuri. Note pentru Piano din țara și străinătate.

TIPOGRAFIA

Asortată cu diferite litere tactura cea mai modernă poate efectua ori-ce lucrare precum :

Cărți, Ziare, Afize, Registre, Adrese, Circulări, etichete, Cărți de vizită de logodnă, bilete de nuntă, și de doliu.

Deposît de tot felul de imprimate și registre necesare Domnilor Perceptorî, Onor. Primărilor și Epitroplelor de Biserici.

LEGATORIE DE CĂRȚI

Efectuarea prompte și prețurile cât se poate de moderate.